

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 45 (1052). Лістапад 1968 г.

Год выдання 13-ы

Цана 2 кап.

У замеці пістагаду, расквечаны шчодрымі барвамі позныя восені прыходзіць на зямлю Кастрычнік. З аднолькава цёплым і шчырым пацуццям сустрэае яго працоўны люд халоднай Поўнаны і гаранага Поўдня, умеркаванай па слайму клімату Еўропы і трапічнай Афрыкі. Кастрычнік—свята усіх працоўных планеты. Разам з намі, грамадзянімі Краіны Саветаў, яго чакаюць пралетары ўсіх краін: рабочыя Парыжа і Лондана, батракі Каталоніі, докеры Александрыі, фелакі Алжыра, лесарубы Канады, гарнякі Аўстраліі.

Рытууюца да свята Кастрычніка і нашы суайчыннікі-беларусы за межамі Бацькаўшчыны. У гэтыя дні на рэдакцыйны стол пашталей кладзе ўсё больш аб'ёмныя пачкі пісьмаў, што наспянным пагокам ідуць ад нашых землякоў з розных канцоў свету. Патрыеты вшшуюць сваю Радзіму з 51-й гадавінай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, жадаюць добра і поспеху савецкаму народу, паважаюць пра тое, як збіраюцца адзначаць свята.

7 Кастрычніка да мяня збіраюцца такія ж, як і я, землякі-пенсіянеры,— піша Антон Назаравіч з Францыі. — Уключым радыё, знойдзем Маскву і будзем слухаць рэпартаж з Краснай плошчы... Перажываць разам з вамі ўрачыстыя хвіліны... А потым вып'ем па чарцы, успомнім свае маладыя гады, родную вёску... І ад душы парадземся за вас, за шчаслівы наш беларускі народ!»

Голас Масквы, голас Радзімы Вялікага Кастрычніка ў гэты дзень будзе прэгна лавіць мільёны людзей. На ляс кожнага з іх, на ляс кожнай нацыі і кожнай дзяржавы Вялікая рэвалюцыя, што здзейснілася ў кастрычніку 1917 года ў Расіі, аказала свой дабратворны ўплыў.

Сотні тысяч беларусаў, якія да Кастрычніка выехалі на заробаткі ў Злучаныя Штаты Амерыкі і Канаду, адчувалі сябе ў чужой краіне людзьмі другога гатунку. На кожным кроку іх папракалі тым, што яны прыехалі з беднай Расіі, што Амерыка іх корміць хлебам, беларусаў ды рускія ставілі на самую цяжкую работу, бо ведалі эмігрант з Расіі ўсё здужыць, іншага выйсця ў яго няма.

Вялікі Кастрычнік узняў выхадцаў з Расійскай імперыі ў ачах ганарыстых амерыканцаў. На іх ужо сталі глядзець, як на прадстаўнікоў краіны, што кінула выклік усяму старому свету нажывы і гвалту, як на «бунтаўшчыкоў». З імі сталі лічыцца і абыходзіцца з большай увагай.

«Расіяй староў, царскай мы не маглі ганарыцца. Нам было сорамна і балюча за ёю. А Расіяй новай, вольнай Саюзам Савецкіх Рэспублік мы ганарымся ад шчырага сэрца. Гэты гонар і любоў да нашай Радзімы мы пранясём да канца свайго жыцця і перададзім дзецям нашым...»

Як наста давадзіцца чытаць падобныя радкі ў пісьмах адтуль — з далёкай чужыны!

З той пары, калі шар зямны абляцелі гістарычныя леныскія словы: «Рабочая і сялянская рэвалюцыя, аб неабходнасці якой увесь час гавары-

лі бальшавікі, здзейснілася», — мінула паўстагоддзя. Кастрычнік, нібы той магутны «лакаматуй гісторыі», вывёў з адсталасці і забітасці нашу краіну і даў штуршок для паскоранага развіцця ўсёй чалавечай цывілізацыі. Нягаснае свято Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі дайшло да самых аддаленых і цёмных куткоў планеты.

Непазнавальна змянілася за гэты час аблічча велізарных тэрыторый і кантынентаў, дзе доўгія гады панавалі рабстваў, адзекваліся імперыялізм. Насельніцтва сацыялістычнага свету ў адносінах да ўсяго насельніцтва планеты вырасла з 7,8 працэнта ў 1919 годзе да 35,2 працэнта ў 1968 годзе. А тэрыторыі буйных імперыялістычных дзяржаў і іх калоній у адносінах да ўсёй плошчы зямнога шара за такі ж перыяд скараціліся з 44,4 да 9,3 працэнта.

Яны і сёння крочыць па свеце, Вялікая рэвалюцыя аднаўлення. Пад яе сілг становіцца ўсё новыя дзяржавы і народы. Прыклад Расіі ўзнімае на барацьбу зняважаных і пакрыўджаных. Яны рвуць кайданы няволі, адмаўляюцца жыць па-старому, наносяць удар за ударам па каланіялізму. Вялікую жыватворную сілу ідэй Кастрычніка ідэй ленынізма вымушаны прызнаваць нават нашы праціўнікі.

«Бальшавіцкая рэвалюцыя, — піша буржуазны прафесар палітычных навук Сэмуэл Гендэль, — бяспрэчна, агуляецца буйнейшай вяхой у гісторыі чалавецтва. Гэта рэвалюцыя і ажыццэўленчы ў выніку яе сацыяльныя эксперыменты здзіўляюць як прыкладнікаў, так і праціўнікаў савецкага рэжыму».

Колькі такіх «прызнанняў» чуецца сёння! Нават ад тых хто прадракаў пагібель нашай дзяржаве.

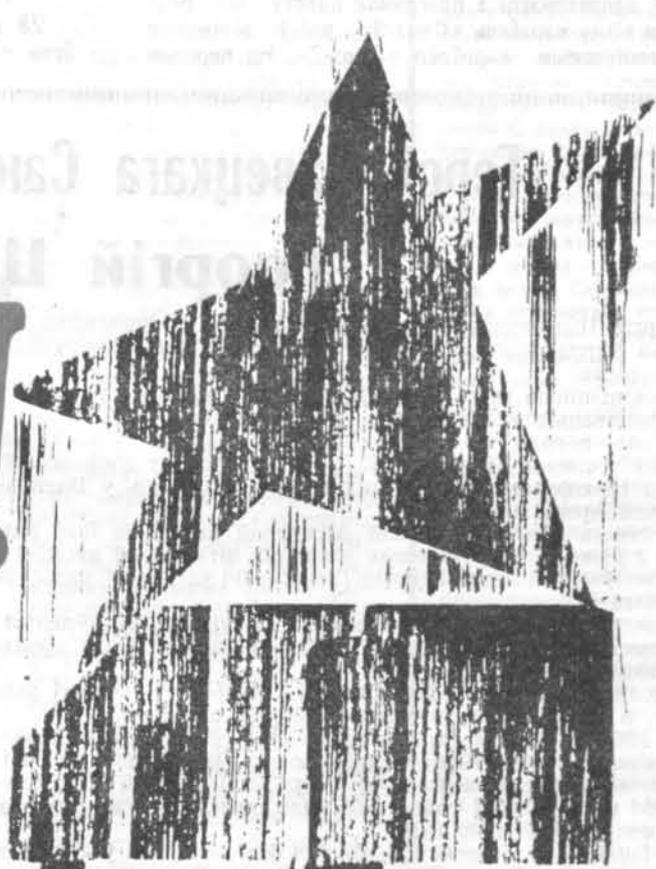
Пяцьдзсят адзін год назад свет абляцелі добрыя весткі з Усходу. Рэвалюцыя перамагла. Мір народам. Улада Саветам. Зямля сялянам.

З той пары людзі прывыклі што-год напярэдадні Кастрычніка атрымліваць добрыя весткі з Расіі. 4 кастрычніка 1957 года чалавецтва ўпершыню пачула з космасу сігналы штучнага спадарожніка Зямлі. Гэта быў першы ў свеце спадарожнік, савецкі спадарожнік. Восем год назад савацкія вучоныя ўпершыню ў свеце вывелі на арбіту Зямлі трохмесны пілатуемы касмічны карабель «Усход».

Напярэдадні 51-й гадавіны Вялікага Кастрычніка чалавецтва зноў радуецца добрай весткі з Масквы. У космасе пабывае карабель «Саюз-3», пілатуемы грамадзянінам Савецкага Саюза летчыкам-касманаўтам Георгіем Цімафеевічам Берагавым.

Мы ведаем, што гэту нашу радасць падзяляюць і суайчыннікі-беларусы, што жывуць у розных краінах за мяжой тых, хто не зрокся Радзімы, хто збірае яе цягло ў сваім сэрцы.

Са святам Вялікага Кастрычніка, дарагія землякі Радзіма вітае сваіх сумленных сыноў і дачок! Шчасця вам і добрай долі!

Вялікі Кастрычнік — стартавая пляцоўка камунізму

ВЯЛІКІ КАСТРЫЧНІК

ВЫПРАБАВАННЕ НА МУЖНАСЦЬ

Высока, пад самым небам, палалі чырвоныя сцягі. Як магутныя крыллі, трапяталі яны, раскідваючы навокал заклікі-лозунгі: «Рукі прэч ад Савецкага Саюза!», «Далоў фашыстоўскі ўрад!», «Міру, хлеба, працы!».

Паліцыянтвы караскаліся на дрэвы, зрываўлі чырвоныя палотнішчы. Але праз дзень-другі сцягі пад сонцам палымнелі ў другім канцы вёскі... Збіваліся з ног пілсудчыкі. Частыя аблавы, вобыскі, арышты. І вось у падвале хаты баграка Івана Саланевіча адшукалі падпольную друкарню. Так дваццацігадовы селянін з вёскі Смаўжы, што на Слонімішчыне, упершыню трапіў у засценак.

Чатыры гады правёў ён у камерах-адзіночках слонімскай, сядлецкай, петрыкаўскай і варшаўскай турмаў. Лічаныя крокі ўперад, назад і кавалачак неба праз жалезныя краты. Допыты і катаванні, каб жыццё вязня не было аднастайным.

Потым ненадоўга выпусцілі пад нагляд паліцыі. Кожныя тры дні хадзіў «мэльдавацца» ў мясцовы пастарунак.

— А, пан бальшавік завітаў, — сустракаў з'едліва-ласкава пастарунковы і пры выпадку біў наводмаш у твар, злосна прыгаворваючы:

— У-у, быдла мужыцкае, гоць жабрацкая! Волі захацеш?! Я табе дам волі, пся краў!

Асабліва трывожным быў 1936-ы. Па брэсцка-маскоўскай шашы стаў ужо «млын камуністычных касцей» — картуз-бязрозкі канцэнтрацыйны лагер. Сюды зганялі самых падазронных. І смаў-

жоўскі батрак Іван Саланевіч зноў трапіў у катойню з першай партыяй нявольнікаў.

...Бязлітасна пяча сонца. Пот струменьчыкамі сцякае па тварах. Прыліпаюць зрэбыны арыштанцкія кашулі да цела. Васемнаццаць самых «заядлых камуністаў» цягнуць шматтонны каток па вузкай сцежцы. Адзін неасцярожны рух — і жалезная глыба зрываецца ў канаву. Гэтага толькі і чакаюць каткі.

— Пся краў! Зараз жа пастаўце вал на месца! — раве наглядчык.

Як варанне на косці, злятаюцца з усіх бакоў паліцыянтвы. Паветра напаўняецца свістам бізуюў. Салёныя кроплі поту раз'ядаюць крывавае раны-рубцы.

...Аднойчы вераснёўскай раніцай на шашы з'явіліся чырвонаармейцы.

— Браты, вызваленне прышло! — разнеслася па лагерах.

З таго дня навечна зніклі пагранічныя знакі паміж Заходняй і Усходняй Беларуссю.

Прайшло каля двух год, як Іван акунуўся ў будні мірнага жыцця. І раптам жудаснае выццё пікіруючых самалётаў, крывавае зарніцце пажарышчаў над знаёмымі з дзяцінства палямі, над роднай вёскай. Гаспадар пакінуў хату, каб змагацца з няпрошанымі гасцямі.

...Ячэйка антыфашыстаў, якую арганізаваў Іван Саланевіч у вёсцы Смаўжы, падтрымлівала сувязь з партызанамі Брэсцкага злучэння. За кожным крокам ворага пільна сачылі патрыёты, рас-

казвалі людзям аб сапраўдных справах на фронце, даносілі да іх гарачае слова маці-Радзімы.

...Як звычайна, перад вялікаднем айцец Віктар хадзіў па хатах, прыгаворваючы нараспеў:

— Блаславен бог наш, славім імя яго.

Калі вакол збіраліся толькі свае, айцец Віктар тут жа перайначваў малітву на свой манер:

— Пад Масквой фашысты пацярпелі паражэнне. У раёне Вязмы і Вялікіх Лук Чырвоная Армія перайшла ў контрнаступленне. Дапамагайце бацькам і сынам нашым, якія змагаюцца за вызваленне Радзімы!

Добрым словам успамінаюць людзі перавалоўка-смаўжоўскага свяшчэнніка Віктара Бабіча, якога вывеў у свой час на партызанскую сцежку Іван Саланевіч.

У партызанскім атрадзе імя Кірава Саланевіча называлі «Старым». «Старому» было ўсяго трыццаць пяць, але ён быў сівы, як голуб.

Спачатку фашысты замардавалі яго бацькоў.

Эсэсавец з бычынскіх вачыма пырскаў слінаю ў твар дзедка Антона:

— Ты будзеш казаць, дзе твой сын-партызан?

Маўчыць дзед — і нагайка гадзюкай джгаліць цела, пакідаючы на ім крывава-сінія адбіткі. Не даведаўшыся нічога, фашысты штурхаюць дзедка Антона з хаты.

— А ты чаго, старая карга, прыціхла? Выходзь на свет божы! — Солтыс Ярмашчык ботам выбівае валёнкі з-пад ног бабкі Насці. — І без іх даедзеш на той свет!

Потым у рукі здрадніка Пятра Ярмашчыка трапіла жонка «Старога».

— Скажы, дзе логава партызан, і мы не кранем і пальцам цябе і твайго Івана, — угаворваў ён жонку партызана.

Купіць жыццё цаною чорнага здрадніцтва? Не, ніколі!

І двое дзетак, трохгадовая Ірынка і сямігадовы Карла, засталіся без маці.

...Восем фашысцкіх эшалонаў, дзесяткі кіламетраў вярочных камунікацый і чыгуначнага палатна на баявым ліку дыверсійнай групы, якую ўзначальваў Іван Саланевіч. А колькі фашыстаў палягло ад трапных куль «Старога» і яго адважных саратнікаў!

У партызанскім летапісу гэты бой называюць Бялаевіцкім. Зграя фашысцкіх малойчыкаў уварвалася ў вёску Бялаевічы Косаўскага раёна. Сто пяцьдзесят народных мсціўцаў трымалі няроўны бой з паўтаратысячным атрадам фашыстаў. У гэтым падымку «Стары» ні на хвіліну не пакідаў свайго кулямёта. Больш ста гітлераўцаў засталіся ляжачы на полі бою. Астатнія з ганьбай адступілі.

Зараз персанальны пенсіянер Саланевіч жыве ў горадзе над Шчарай. Ён часты гоць дапытлівых слоніміцкіх піянераў. І калі Іван Антанавіч расказвае аб суровых гадах выпрабаванняў, перад юнымі слухачамі паўстае гераічнае мінулае іх Радзімы, мужныя вобразы нязломных і непераможных людзей, якія кавалі для іх светлую долю.

М. РЫЛКО.

БАРОМЕТР ДАБРАБЫТУ

насць збожжавых у сярэднім узрасла па калгасу на два цэнтнеры. Добра ўраджалі і жыта і пшаніца. А грэчка дык, на здзіўленне ўсім, вырасла як ніколі. Сабралі па 26 цэнтнераў з гектара. Праўда, мы засеялі невялікую плошчу, бо не ўскладалі асаблівай надзеі на гэтую культуру. Шчыра прызнацца, зрабілі памылку. За тону грэчкі дзяржава выплачвае 400 рублёў, а пры звышпланавым продажу — 600 рублёў.

Сёлета ў нас вырашчана таякая бульба ў поўным сэнсе гэтага слова. Ураджай дасягнуў 236 цэнтнераў з гектара, а сеялі мы яе больш дзвюхсот гектараў. Сабеконт цэнтнера знізілі на 52 калейкі.

— Відаць, механізацыя працаёмкіх працесаў адыграла не апошняю ролю?

— Механізацыя механізацыя. Але галоўная роля тут належыць новай аграэхніцы. Мы ўвялі ў севазварот сіде-

ральныя пасевы шматгадовага дубіну. Зялёная маса гэтай культуры, завораная на ўгнаенне, у шмат разоў абыходзіцца танней, чым нарыхтоўка пагрэбнай колькасці торфагновых кампостаў.

Другі рэзерв росту агульнага даходу — павелічэнне рэнтабельнасці жывёлагадоўлі. Між іншым, у калгасе думаюць не толькі аб павелічэнні надояў, але і аб павышэнні тлустасці малака.

Разам з гэтым жывёлаводы наладзілі інтэнсіўны адкорм буйной рагатай жывёлы. Яны пераканаліся, што стойлавае ўтрыманне больш таннае, чым пашавае. Дзейнічае зялёны канвеер — жыта, сеяныя травы, канцэнтраты. Сабеконт цэнтнера мяса зніжаны на 4 рублі. Трэба дадаць, што заробатная плата даглядчыкаў у калгасе пастаўлена ў прамую залежнасць ад прывагі і якасці рэалізуемай прадукцыі. А гэта немалаважны фактар, бо

кожны імкнецца зрабіць як мага больш.

— Вось, напрыклад, муж і жонка Загароўскія, — удакладняе аграном, — толькі за жнівень месяц атрымалі 520 рублёў заробатнай платы. Калі перавесці гэта ў натуральную аплату, то яна складзе каля 6 тон бульбы, або тону збожжа, ці, скажам, трыста кілаграмаў мяса. Калгаснік жа мае свой прысядзібны ўчастак, які забяспечвае сям'ю гароднінай і бульбай, трымае хатнюю птушку і жывёлу. Таму звычайна грошы ў людзей ідуць на набывццё культурна-бытавых тавараў.

...Мы спыняемся на ўскрайку бязроўнага гаю. Барыс узіраецца ў асмужаныя далі, барвовыя сады і пералескі, і становіцца зразумелым, для чаго пражыты і звонкая вяна і шчодрое лета: нават беглыя падлікі паказваюць — калгас пераступае сёлета рубеж мільёна рублёў прыбытку.

УЛ. ГУЛЬКО.

У пачатку кастрычніка мне давялося пабываць у калгасе імя Валадарскага, што ў Асіповіцкім раёне. З аграномам калгаса Барысам Жураўлёвым мы аб'ехалі амаль усе палеткі. Крыху сумнаватыя яны зараз. Даўно ў засекі звызена збожжа, дружна зазеленелі азімыя, чарнеюць узараныя папары — зямля рыхтуецца на доўгі зімовы спацын.

Затое гаі і дубровы палыхаюць суцэльнай барвай. Пунсовая чырвань гарыць на асінах і клёнах, чаромсе і арабінах, сакавітае золата апырскала вербы, пакарапіла магутныя дубовыя шапкі.

— Шкада, што я не пейзажыст, — адказвае аграном, калі я звяртаю ўвагу на чырвоную паводку гаёў, і пераводзіць гутарку на жарг. — Мае фарбы — элітнае насенне, пэндзаль — адшліфаваны лемех.

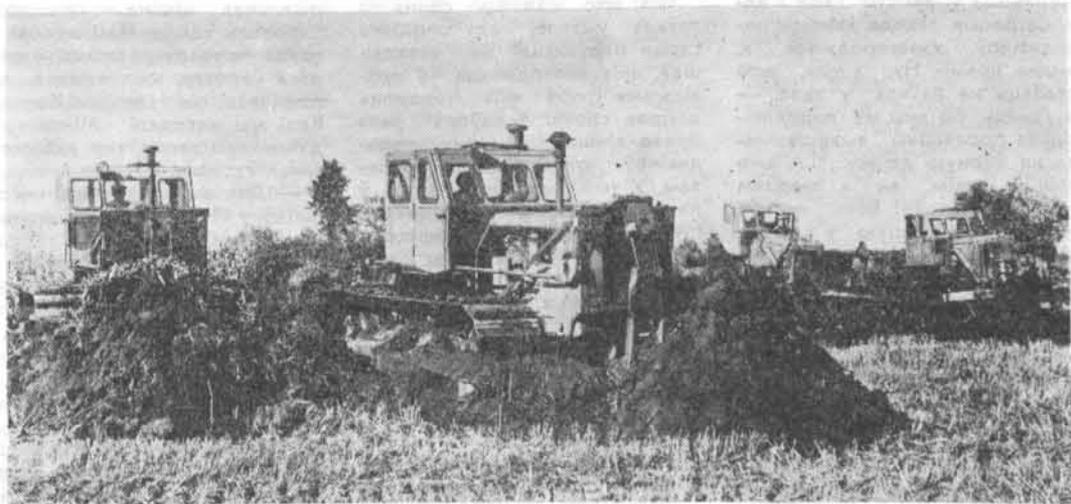
Барыс Жураўлёў — патамны хлебараб. Як і яго бацькі, ён адданы зямлі ўсёй душой. Розніца толькі ў тым, што робіць ён сваю працу не ўспяваю, не ў залежнасці ад капрызаў прыроды, а грунтоўна, на навуковай аснове.

Каля дзесяці год назад Барыс Жураўлёў скончыў Беларускаю сельскагаспадарчую акадэмію і ўвесь час працуе на адным месцы.

— Мы пачынаем перарастаць саміх сябе, — выкладае свой тэзіс Жураўлёў і, заўважыўшы маё здзіўленне, тлумачыць: — Далейшае развіццё сучаснай калектыўнай гаспадаркі павінна ісці за кошт яшчэ нявыкарыстаных унутраных гаспадарчых магчымасцей. Мінуў час, калі валавая прадукцыя расла за кошт расшырэння пасяўных плошчаў, павелічэння колькасці жывёлы і г. д. Зараз трэба вышукваць рэсурсы росту зыходзячы з таго, што ёсць у наяўнасці.

— І што паказала сёлетняя восень?

— А няблага. Ураджай-

Наступ на палескія балоты працягваецца. Нядаўна фотакарэспандэнт БЕЛТА пабываў у меліяратараў Пінскага будаўніча-мантажнага ўчастка. НА ЗДЫМКУ: расчыстка валоў на асушаных землях. Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ:

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Сегодняшний номер посвящен 51-ой годовщине Великой Октябрьской социалистической революции. В передовой статье говорится о том, что Октябрь — праздник всех трудящихся планеты. 7 ноября наши земляки, живущие в разных странах, на разных континентах, включают радиоприемники, чтобы услышать голос Родины, которой они гордятся. Эту гордость великой Страной Советов они передают своим детям. 51 год тому назад победила Октябрьская революция, которая провозгласила: мир — народам, власть — Советам, земля — крестьянам. Под знамя Октября становятся все новые страны и народы, его животворные идеи вынуждены признать даже наши противники.

26 октября 1968 года, накануне праздника Великого Октября, на орбиту искусственного спутника Земли мощной ракетой-носителем был выведен космический корабль «Союз-3», пилотируемый гражданином СССР летчиком-космонавтом Героем Советского Союза полковником Береговым Григорием Тимофеевичем. Г. Т. Берегову 47 лет, из них 30 лет он служит в Военно-Воздушных Силах Советской Армии. Участвовал в Великой Отечественной войне. В 1964 году зачислен в отряд космонавтов. Материалы о полете космического корабля «Союз-3» напечатаны на 2 стр.

Этим летом одна из групп наших соотечественников из Канады побывала на Минском часовом заводе. Их удивило, почему работники задолго до обеденного перерыва покинули свои рабочие места и направились в зал, предназначенный для отдыха. Заместитель директора завода объяснил гостям, что работа в сборочном цехе требует большого внимания и напряжения, поэтому администрация решила, кроме обеденного, ввести еще каждые два часа дополнительные 10-минутные перерывы. Этот и другие примеры приводит автор статьи «ПРАЛЕТАРСКИ МІЛЬЯНЕР, АБО ПАН ЯКАНЮК РАЦЬ...» (4—5 стр.), отвечая на письма нашего соотечественника из ФРГ, который утверждает, что из «несчастного советского рабочего» выжимают все соки, а вот рабочий на Западе, хоть и работает «лишь бы день до вечера», — уже маленький капиталист.

Статья Иосифа Семезена «ПА КЛАДКАХ—3 МОВЫ У МОВУ» (6-7 стр.) посвящена проблемам художественного перевода в Белоруссии. Только в юбилейном году читатели получили на своем родном языке знаменитую «Песню о Гайавате» Генри Лонгфелло в переводе А. Кулешова, цикл стихов болгарского поэта Найдена Вилчева «Ветер с Балкан» в переводе Р. Бородулина, антологию вьетнамской поэзии «Обожженный лотос», антологии современной болгарской и польской новеллы и рассказы. Художественным переводом, особенно с близких славянских языков, занимались и занимаются многие белорусские писатели: В. Дубовка, Я. Брыль, А. Велюгин, А. Звонак, Н. Гилевич и др., критики, филологи, журналисты. Преодолевая языковые барьеры, они доносят до белорусского читателя сокровища мировой литературы.

Дорогие друзья!

Поздравляю вас, а в вашем лице нашу милую Беларусь с 51-й годовщиной Великого Октября и 50-летним юбилеем БССР. 50 лет для истории — небольшой отрезок, для человека — это почти целая жизнь.

Мне пошел уже седьмой десяток. Я помню наш край при царизме: тощая лошадейка, телега, соха, деревянная борона, серп и цепь. И не каждому выпадало счастье владеть таким богатством. Помню бедных матерей тогдашнего времени: после тяжелого трудового дня нужно было по ночам прясть и ткать да еще ребенка качать в люльке.

Если бы сейчас молодому советскому человеку показать прежнюю крестьянскую хату, грязную, бедную, где в углу, как волчий глаз, тускло мерцает коптилка, где ночью надрывно кашляет пряжа и плачет больной ребенок, он бы не поверил, что так могли жить люди. А было именно так. Если кто в деревне умел прочесть «аще идоша в страну галлилейскую», он считался человеком просвещенным. Вся культура помещалась в двух местах — в церкви у попа и в корчме у трактирщика.

Но все это теперь невозвратное прошлое. Своими глазами я видел в деревнях дворцы культуры, где люди, особенно молодые, могут хорошо провести время. В 1961 году, когда я приехал к себе на родину в Каменецкий район Брестской области, там только готовились к строительству дворца культуры. А в 1966 году мы с женой и другими родственниками посетили этот дворец.

У меня есть один родственник, обыкновенный рабочий. От других отличается лишь тем, что с войны вернулся с пятью медалями на груди. В прежние времена он считался крепким хозяином, жил богаче других. Однажды при встрече я спрашиваю:

— Как ты, Павел, относишься к переменам в своей жизни?

— Алеша, — отвечает он, — поверь, брат, иногда увижу во сне, что живу по-прежнему, так с перепугу вскакиваю с постели.

Посмеялись мы, а он продолжает:

— Раньше мне дня было мало, чтобы всю работу переделать, работал ночью при фонаре. А теперь не нужен мне тот фонарь: работаю, как люди, и отдыхаю, как люди. И в доме у меня, сам видишь, обстановку не сравнить с прежней.

Больше у него спрашивать не было надобности. Тут он в свою очередь начал задавать вопросы про мою жизнь.

— Скажу тебе, Павлуша, кратко, — отвечал я ему, — у вас идет все к лучшему, а у нас — все к худшему.

Двоюродный брат моей жены, механизатор, при мне проверял свой комбайн перед уборкой. Я спросил у него:

— Гриша, сколько у вас стоит такой комбайн?

— Около 2 100 рублей.

А в Америке за такой комбайн надо заплатить 12 000 долларов. Для фермера это большие деньги. При полном изобилии товаров цены на них растут с каждым днем. Исключением составляют только фермерские продукты. И если так будет продолжаться, то фермеры будут первыми жертвами депрессии.

Алексей ГРИЦУК.

Канада.

* * *

Привітання тебе, дарагая Радзіма, з далёкай Амерыкі!

З нагоды 51-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, якая паклала падваліны пад будоўлю новага справядлівага свету, шчыра вінішую гераічны міралюбівы савецкі народ. Нашы браты ў 1917 годзе здобылі свабоду, абаранілі яе ад капіталістычных інтэрвентаў, разграмілі ў час другой сусветнай вайны гітлераўскія полчышчы, выратавалі ўвесь свет ад фашызму.

Вялікае дзякуй Беларускаму таварыству па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыі «Голасу Радзімы», якая інфармуе нас аб дасягненнях Савецкага Саюза ў вобласці навукі і тэхнікі.

Мы ганарымся дасягненнямі нашай Радзімы. І нам ёсць чым ганарыцца. Краіна, якая перанесла самую жудасную вайну нашага часу, здзіўляе ўвесь свет сваімі дасягненнямі ў галіне касмічных даследаванняў, «Зонд-5» абляцеў вакол Месяца і прадаставіў чалавецтву неацэнную навуковую інфармацыю.

Слава нашай вялікай Радзіме і яе гераічнаму народу!

Янка ШКРАБ.

ЗША.

* * *

Дзень 7 лістапада — вялікае свята. Дазвольце нам павінішаваць савецкі народ з 51-й гадавінай Кастрычніцкай рэвалюцыі і пажадаць яму і ўсім тым, хто змагаецца за свабоду і мір, вялікіх поспехаў. Няхай у гэты дзень вашы сэрцы напоўняцца радасцю і веселасцю.

У нас дома на самым ганаровым месцы вісіць карта Беларусі. Мы глядзім на яе і цешымся думкай, што вось тут нашы родныя і блізкія жывуць свабодна і весела, будуюць для сябе ішчаслівае і радаснае жыццё.

Феадосія і Станіслаў ГАРБУЗЫ.

ЗША.

Святочны салют.

Фотаэцюд В. БАРАНОЎСКАГА.

Еўдакія ЛОСЬ

Абеліскі

Па ўсёй зямлі—далёка,
блізка, —
Дзе быў баёў цяжкіх раён,
Стаяць маўкліва абеліскі
З імёнамі і без імён.
Іх густа травы аплятаюць
Да самых зорак угары.
Ім вершы звонкія чытаюць
Тугія летнія вятры.

Над шырынёй былых
плацдармаў —
Пылок планет, начлегаў
дым.
Тут пераможна і ўладарна
Усім навасельцам маладым.
Яны, шчаслівыя з калыскі,
Ідуць, ляцяць ва ўсе бакі!
Таму што побач—абеліскі,
Гранёныя, нібы штыкі...

ПРАЛЕТАРСКІ МІЛЬЯНЕР,

Признаемся шчыра, пан Яканюк, вы — адзін з самых пладавітых нашых карэспандэнтаў. За нядоўгі час напісаць аж два дзесяткі пісьмаў у рэдакцыю— гэта не кожны здолее. Ды якіх пісьмаў! Што ні ліст, то цэлы палітычны трактат, выкладзены на добрым аркушы паперы.

На першы погляд — што ж тут бласлава? Мы з вялікай прыемнасцю перачытаем лісты, атрыманія ад суайчыннікаў з розных канцоў белага свету, у меру нашых сіл імкнёмся задаволіць іх просьбы, падтрымаць у цяжкую хвіліну добрым словам. Радкі, выведзеныя загрубелай, працавітай рукой беларуса, закінутага ў чужую старану, часта даносяць да нас крык чалавечай душы, бясконцую тугу па Радзіме; іншыя напоўнены радасцю за свой край, які напаткаў ішчаслівы лёс, гордасцю за свой народ, што зазямля па-людску, пазбавіўся сахі ды лапцей, стаў у адзін рад з цывілізаванымі народамі свету.

Вашы пісьмы, пан Яканюк, — не пра гэта. Пачынаючы з першага і канчаючы апошнім, у іх адна і тая ж песня: як добра, проста цудоўна жывецца рабочаму ў Заходняй Германіі і які прапашчы, які няшчасны савецкі рабочы.

Возьмем апошняе ваша пісьмо, якое мы атрымалі ў пачатку кастрычніка. Вас вывеў з раўнавагі артыкул «Чалавек і

праца» («Голас Радзімы», № 37, 1968 г.), дзе гаворка ідзе пра тое, як у Савецкай краіне шануюць чалавека працы, як лепшым рабочым, калгаснікам, нароўні з вучонымі, дзяржаўнымі і грамадскімі дзеячамі, надаюць званні Герояў, адзначаюць высокімі ўрадавымі ўзнагародамі, пішуць пра іх кніжкі, здымаюць кінафільмы. Кінуўшы з'едліва, што «капіталісты яшчэ не дажылі да такога розуму», вы з амбіцыяй празорліўца сцвярджаеце:

«...вы бачыце адзін бок залатога медалю, а я хоць і далёка знаходжусь ад тых урачыстасцей, заўважаю яшчэ і другі бок, чорны (?!), які вы не хочаце заўважаць... Вось збіраецца ўрачысты сход і адміністрацыя завода хваліць перадавікоў, узнагароджвае іх, выдае прэміі. Ну, а тыя, што сядзяць на лаўках у зале, — іх ганяць, бо яны не перадавікі, іх прозвішчы вывешваюцца на чорную дошку... А што рабіць такім, як я, людзям слабага здароўя? Вось я сабе ўяўляю, што працую ў калгасе ці на савецкім прадпрыемстве. Я ж ніколі не змог бы выканаць нормы. Я тут працаваў на капіталістычным прадпрыемстве 15 гадоў і ніхто мяне не папракаў, што я працую марудна, а я працаваў свае 8 гадзін так, абы дзень да вечара(?), без усялякіх там выжыманняў сокаў, як гэта робіцца ў вас, дзе чалавек працуе сам на сябе...»

І нагарадзілі ж вы, пан Яканюк: дзе Рым, дзе Крым — спрабуй разбярэся! Але папрабуем усё ж такі спакойна разабрацца. Вы вельмі спрошчана (калі не сказаць скажо-

на) уяўляеце сабе адносіны паміж людзьмі ў савецкім грамадстве. Па-вашаму выходзіць, што на савецкіх прадпрыемствах такія жорсткія нормы выпрацоўкі, што іх выконваюць толькі нямногія, такіх узнагароджваюць, усе ж астатнія толькі і бачаць ад дырэктара завода, галоўнага інжынера і іншага начальства наганяй, лаянку, крытыку, іх прозвішчы заносзяць на «чорную дошку», — адным словам, гэта «прапашчыя людзі».

Скажыце, адкуль вы ўсё гэта ўзялі? Такіх бездапаможных недарэчнасцей цяпер не сустраэнь нават на старонках самых рэакцыйных буржуазных газет.

Тыя, што сядзяць сёння на лаўках у зале, ад шчырага сэрца радуюцца за таварышаў, якія знаходзяцца ў прэзідыуме і пра якіх гавораць добрае слова. А заўтра зала будзе віншаваць новых перадавікоў, радавацца іх поспехам. У тым і сутнасць, што ў нас кожны можа стаць героем. І ў зале сядзяць такія ж харошыя людзі, і нормы яны нават перавыконваюць, і з пашанай да іх, рабочых, ставіцца адміністрацыя.

Каб вы ведалі: у нас няма «чорных дошак». Што ж тычыцца людзей, якія не выконваюць нормы, то гэта на савецкіх прадпрыемствах і ў калгасах з'ява вельмі рэдкая. А калі такое з чалавекам здараецца, то кіраўнікі завода ці арцелі не кідаюцца на яго, як каршунны, а перш-наперш імкнучыся высветліць прычыны адставання чалавека ў працы. Калі рабочы ці калгаснік гультай, дык

да такіх адзін падыход. Калі ён адстае, таму што не навучыўся, скажам, валодаць станком, такому ахвотна дапамогуць стаць добрым спецыялістам. Ну, а калі, як вы пішаце, слабае здароўе ў чалавека, яму ніколі не дадуць непасільную работу, знойдуць такую, на якой ён будзе і зарабляць добра і здароўе не згубіць.

Хачу прыгадаць адну размову наконт стаўлення да чалавека ў нас, гэта значыць, у савецкім грамадстве, і ў вас — у грамадстве капіталістычным. Летам мне давалася суправаджаць турысцкую групу нашых суайчыннікаў з Канады. Вы павінны ведаць, што Канада — гэта высокаразвітая індустрыяльная краіна і жыццёвы ўзровень там вельмі высокі. У групе пераважалі людзі пажылога ўзросту, якія нямала працавалі на заводах Канады. Калі мы наведвалі Мінскі гадзіннікавы завод, там адбылася такая гутарка.

— Дзе вы працуеце? — запытаў у Пятра Даўгуна нехта з нашых рабочых.

— Цяпер нідзе, на пенсіі, а да гэтага працаваў у чыгуначных майстэрнях, — адказаў рабочаму суайчыннік з Канады.

— І ўвесь час працавалі там?

— Усе 50 год. У нас, калі ўжо хто ўладкаваўся на працу, то трымаецца за гэта месца аж да пенсіі. Выкладвае ўсяго сябе, каб быць на добрым рахунку ў гаспадары. Бо не так лёгка знайсці работу.

— А ў нас інакш: не падабаецца на адным заводзе, звольніўся, пайшоў на другі. Работы ўсюды хапае.

У гутарку ўмяшаўся Сямён Шэйпа, кіраўнік групы.

— Мы ў Амерыцы трасемся над кожнай хвілінкай. Гаспадар табе не даруе, калі будзеш працаваць марудна. Назаўтра пададуць блакітны канверт з разлікам, ветліва скажуць: «Дзякуй за паслугі» — і зачыняць за табой дзверы.

— Мы так не робім, — тлумачыць наш старшыня заводскага камітэта прафсаюзаў. — Калі нават рабочы наймысна спазняецца на змену, дрэнна працуе і ў адміністрацыі ёсць падставы звольніць яго, тут на шляху ўстаем мы — заўком. Разбіраемся, чаму так у чалавека атрымліваецца, можа гэта работа не цікавая, пераводзім на другую, якая яму больш па душы. Адным словам, важдземся часам доўга, пакуль не даб'ёмся свайго: каб чалавек працу палюбіў, знайшоў сваё месца ў жыцці.

— А што гэта ў вас так рана абедзены перапынак? — запытаў нехта з канадцаў, убачыўшы, як пасыпалі дзвючаты ў белых халатах з цэха ў прасторную залу, якая, відаць, вызначана была для адпачынку.

— Гэта яшчэ не абед, — адказаў намеснік дырэктара. — Проста мы лічым, што ў зборачным цэху праца вельмі карпатлівая, напружаная, і таму, каб не стамляць работніц, рашылі пасля кожных дзвюх гадзін працы рабіць 10-мінутны перапынак. А абедзены — само сабой.

Вось так на савецкіх прадпрыемствах «выжымваюць сокі» з рабочага, пан Яканюк. Да гэтага можна было б дадаць, што

Я ДРУГОЙ ТАКОЙ СТРАНЫ НЕ ЗНАЮ

Пришло время собираться в обратный путь, в Канаду, а я все оттягиваю и оттягиваю минуту расставания с родными, с друзьями, с любимой Родиной.

Как прекрасна моя Родина, как весело и счастливо живут здесь люди! Нет другой такой страны в мире. Мы с мужем хотели бы приехать сюда навсегда, но дети выросли в Америке — один соглашается, другой — нет, третий сам не знает, что решить, вот все и тормозится.

Здесь мне так хорошо, что об отъезде не хочется думать. Хожу по грибы, в гости приглашают, а недавно был большой праздник искусств — приезжали артисты из Москвы, Киева и Одессы. Таких великолепных концертов мне не приходилось видеть в Канаде, разве что во время гастролей советских артистов. Здесь, в СССР, жизнь как-то интереснее, шире, богаче духовно, чем у нас.

Был у меня репортер из областной газеты, передавали мое выступление и по радио. Мне хочется, чтобы люди знали правду о нашей жизни за границей — и о хорошем, и о плохом.

Благодарю за газету со статьей «Запомним каждый день». Вспомнила, как мы гостили у вас в Белоруссии, и немного поплакала. Мне очень хочется еще раз побывать в вашей республике.

Поздравляю редакцию, весь наш народ с великим праздником Октября. Желаю моей Родине больших успехов, процветания и мира.

Екатерина ЗВОНАРЕВА,
Новый Буг
Николаевской области.

ІМЧЫЦЬ КРЫЛАТАЯ «БЕЛАРУСЬ»

Ляцці па рацэ беласнежнае судна-птушка, мільгаюць пясчаныя берагі, сасновыя гаі, вёскі — Імчыць на сваіх падводных крылах цеплаход «Беларусь».

Па Союзы і Дняпры, Іртышы і Пячоры, Лене і Сыр-Дар'і, Волзе і Амуры плаваюць судны, зробленыя на Гомельскім суднабудаўнічым-суднарамонтным заводзе. Уладзівасток, Блажавішчанск, Іркуцк, Балхаш, Ашхабад, Джэзказган, Астрахань, Керч, Адэса, Канда-лакіша, Талін, Петравадск, Волгаград — па гэтых і іншых адрасах накіроўваюць сваю прадукцыю гомельскія суднабудаўнікі. А буксірныя судны, што робяцца на беразе Сожа, экспартуюцца ў Польшчу, ГДР, Малі, Сірыю.

Свой пачатак Гомельскі суднабудаўнічы - суднарамонтны бярэ з часоў грамадзянскай вайны, калі вясной 1920 года баявы флот чырвонай Дняпроўскай флатыліі, якому пагражала небяспека, быў пераведзены ў Гомель. Невялікія рамонтныя майстэрні падтрымлівалі судны ў тэхнічнай і баявой гатоўнасці.

У 1922 годзе ў паншпраных майстэрнях працавала ўжо 40 чалавек. Пачалі паступаць параходы на зімовы рамонт.

У 1935 годзе за майстэрнямі зацвярджаецца афіцыйная назва — Гомельскі суднарамонтны завод. У распараджэнні завода даволі моцная тэхнічная база і кваліфікаваныя кадры. У 1939 годзе гамельчане атрымліваюць урадавае заданне: забяспечыць заходнія рэкі мелкаводным флотам. Пачынаецца будаўніцтва колавых газаходаў.

У гады Вялікай Айчыннай вайны эвакуіраваны завод працаваў для фронту.

— У першыя дні ліпеня 1941 года было вырашана вывезці абсталяванне завода, — расказвае начальнік аддзела працы Гомельскага суднабудаўнічага - суднарамонтнага Рыгор Гітэльмахер,

адзін са старэйшых работнікаў завода. — Да Дняпрапятроўска дайшлі сваім ходам на баржах і іншых суднах, а затым перагрузіліся ў вагоны, якія давезлі нас да Сталінграда. Пад адкрытым небам усталявалі станкі, адразу ўключаліся ў работу: браніравалі катэры Волжскай флатыліі, выпускалі розную ваенную прадукцыю. Затым нам даручылі пабудаваць у раёне горада дзве паромныя пераправы. Працавалі па 18—20 гадзін у суткі пад абстрэлам і бамбёжкамі, але гомельскія рабочыя заданне выканалі.

Праз год завод эвакуіраваўся ў Чыстапаль, а сам Р. Гітэльмахер пайшоў добраахвотнікам на фронт. На родны завод вярнуўся з двума ордэнамі Айчыннай вайны І і ІІ ступені.

Цяжкім быў пасляваенны час для працоўнай Беларусі, нялёгка прыйшлося і гомель-

скім суднарамонтнікам. Ад заводскіх карпусоў засталіся абгарэлыя руіны. Па тры гадзіны ў дзень працавалі дадаткова ўсе рабочыя і служачыя на аднаўленчых работах.

Завод будаваўся, а на сліпе ўжо стаялі судны, якім патрэбен быў рамонт. І зараз рамонт цеплаходаў, рудавозаў, буксіраў, самаходак, катэраў — галоўная задача суднарамонтнікаў. Але не дарэмна рамонтна-эксплуатацыйная база ў 1961 годзе была перайменавана ў суднабудаўнічы-суднарамонтны завод.

Яшчэ ў 1959 годзе гамельчане сабралі першую «Ракету», якую прыслалі з Горкага. У той жа перыяд пачаўся выпуск прагулачных катэраў тыпу «Волга». Гэтыя 6-месныя рачныя таксі і сёння сыходзяць з пачочна-пазіцыйнай лініі цэха алюмініевага суднабудавання. Дарэчы, для швартовых выпраба-

ванняў у зімовых умовах гэтых і іншых малагабарытных суднаў інжынер-канструктар Леў Кумець-Кулеш прапанаваў спецыяльны «акварыум». За гэтак дасціпнае вынаходніцтва Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР яму прысвоена званне заслужанага рацыяналізатара рэспублікі.

Суднабудаванне ў Гомелі пачалося з колавых газаходаў для буксіроўкі барж, якія прасоўваліся са скорасцю 6—7 кіламетраў у гадзіну. А зараз 30-месныя цеплаходы «Беларусь» імчацца па рэках краіны са скорасцю 70 кіламетраў у гадзіну.

За распрацоўку і ўкараненне новага пачочна-пазіцыйнага метада будаўніцтва суднаў тыпу «Беларусь» і «Волга» Галоўны камітэт ВДНГ узнагародаў гомельскі завод дыпламам другой ступені.

А. МАЛАШЭўСКАЯ.

На канвееры катэры тыпу «Волга».

Фота Ю. ІВАНОВА.

АБО ПАН ЯКАНЮК РАЦЬ...

многія нашы рабочыя вучацца ў вячэрніх і завочных школах, тэхнікумах, інстытутах. За кошт завода ім даюцца дадатковыя водпускі. Ды многа яшчэ можна было б расказаць пра жыццё савецкага рабочага класа. Мы аб гэтым не раз пісалі ў газеце, і каб вы хацелі, то даўно маглі б скласці больш рэалістычнае ўяўленне аб нашым ладзе жыцця.

Вы пішаце, што вам «такая савецкая сістэма не падабаецца». Што ж, як кажуць, вольнаму воля... «Даруйце, а што ж вам падабаецца?» — можа задаць пытанне чалавек, які чытае гэтыя радкі. Недухсэнсавы адказ даюць вашы пісьмы.

«Я цяпер жыю ў капіталістычнай краіне. Калі працаваў на фабрыцы, я не адчуваў, што працую на капіталіста, а проста атрымліваў за сваю працу заработную плату... Я жыю спакойней за капіталіста. Ён больш працуе, цяперашні капіталіст, чым я, і ён не выжывае апошнія сокі з рабочага, як у Савецкім Саюзе, дзе свабодная праца, дзе кожны працуе на сябе. Тут прыемна, што няма ні «чырвоных» ні «чорных» дошак, тут усе роўныя. Былы батрак і непісьменны чалавек, просты рабочы ўжо — маленькі капіталіст. І без усялякай эксплуатацыі... З году ў год яго прадпрыемства пашыраецца і ўрэжце батрак становіцца мільянерам».

Любіце сабе капіталіста, пан Яканюк, калі гэта вам дастаўляе прыемнасць, толькі не расказвайце казкі пра беднага сірата, які стаў мільянерам. Думаю, што вы самі ў іх не надта верыце. І не вашыя гэта

словы і думкі. Іх ужо колькі часу ўбівае ў галовы сваіх грамадзян буржуазная прапаганда Захаду. Людзям абрыдла ўжо слухаць, што кожны з іх можа стаць Крупам, Цісенам, Абсам. Але пакуль не чуваць нешта, каб хто з рабочых Заходняй Германіі варочаў мільёнамі.

Чаму вы самі не скарысталі такую магчымасць, пан Яканюк? Наадварот, вы пішаце, што «марыў убачыць Мінск, але, на жаль, старыя ды і капітал простага рабочага-пенсіянера не дазваляе на далёкае падарожжа». У другім месцы вы заўважаеце: «...жыву на пралетарску. Ні аўта, ні дома свайго не набыў».

Дык дзе ж тая роўнасць з капіталістам, якога вам так шкада? А тое, што «капіталісты нараджаюцца без эксплуатацыі рабочых», вы самі ж абвяргаеце. Вось радкі з вашага пісьма:

«Мой знаёмы набыў ужо другую кватэру. Адно ён здае ў арэнду. Калі сам за яе плаціў раней 80 марак у месяц, то з пастаяльцаў ужо **здзірае** 150 марак... Вось ужо маленькі капіталіст...»

І пасля гэтага ў вас стае духу напісаць, што гэты чалавек не эксплуатаатар. Запытайце лепш у яго кватарантаў, якія яны лічаць: эксплуатаатар такі чалавек ці дабрадзеі?

Надаўна Інстытут грамадскай думкі ў Алеснабах распрацоўвае дзіўныя анкету, мэта якой была ўстанавіць, чаго баяцца жыхары ФРГ. Вось адзін з вывадаў Інстытута: 65 працэнтаў рабочых не ўпэўнены, што заўтра яны не страцяць месца працы.

Яны баяцца, што не змогуць пракарміць сямяю.

Скажыце, пан Яканюк, якія ў іх шанцы стаць хаця б «маленькімі капіталістамі»? Той самы гаспадар фабрыкі, які выклікае ў вас такое захапленне і якога вы так любіце, калі патрэбна будзе, заўтра без сантыметраў выставіць за вароты прадпрыемства сотні рабочых.

Калі я пісаў гэты артыкул, у рэдакцыю зайшла наша зямлячка з ФРГ Лідзія Барысава з дачкой Аннай. Жывуць яны ў Майнцы, а на Радзіму прыехалі пагасціць да маці і брата Лідзіі Паўлаўны. Такія ўзбуджаныя, поўныя ўражанняў, усё ім вельмі прыйшлося па душы.

Як кажуць, на лаўца і звер бяжыць. Я адразу ж выпаліў Лідзіі Паўлаўне:

— Скажыце, колькі год вы жывяце ў Заходняй Германіі?

— Ды вось ужо 25 гадоў, з тае пары, як вывезлі нас гітлераўцы з Беларусі.

— А ваш муж кім працуе?

— Водаправодчык ён, звичайны водаправодчык. Дачка пайшла працаваць на завод пасля школы, а сын вучыцца ва ўніверсітэце. На яго аддаём усё, таму што навучанне каштуе нам у год 30 тысяч марак. А вучыць дваіх не пад сілу.

— Цікава, а чаму гэта за чвэрць века вы не сталі мільянерамі?

— ?! — зямлячка паглядзела на мяне са спачуваннем...

...Хачу спыніцца яшчэ на адным даволі цікавым моманце вашых глыбокадумных вывадаў. Вы зазначаеце, што на заходнегерманскіх прадпрыемствах пануе ўзорны парадак, таму,

маўляў, капіталіст багацее і рабочы з кожным годам жыве ўсё лепш.

Трэба меркаваць, што багацце капіталіста не толькі ў рачынальным вядзенні гаспадаркі, але ў першую чаргу — у працы рабочага. Таму што рабочы стварае ўсе матэрыяльныя каштоўнасці.

Па вашай «тэорыі» ўсё выходзіць наадварот. Пра сябе вы пішаце: «...працаваць прайшоў. Што можна зрабіць за гадзіну, мы рабілі за восем». Ваша дачка «атрымала работу на заводзе радыё — і тэлевізійных дэталей, работа падабаецца, але часам прыходзіць дадому і скардзіцца: за што толькі нам грошы плацяць? Цэлымі днямі амаль нічога не робім, швэндаемса з кута ў кут, раманы чытаем...»

Пачакайце, пачакайце! Вы лынды б'яце, ваша дачка раманы чытае, значыць, ваш сусед і яго сын таксама працуюць па прычыну: што ўбіў, тое і ўехаў. А хто ж робіць? Хто стварае тыя самыя матэрыяльныя багацці, ад якіх і капіталісту добра і вам хора-ша? Вельмі прымітывна вы агітуеце за «свабоднае прадпрыемальніцтва», пан Яканюк.

Даруйце, але вы мне нагадваеце тых вясковых дзядкоў, якіх у нас называюць жартам «капіталістамі». Яны ўсё ведаюць, гэтыя дзядкі-капіталісты: і ад чаго ў Настасці курыца перастала несціся, і што на Месяцы ў людзей замест галоў чамаданы, і што будзе, калі не будзе, і што стане, калі перастане...

Адзін раз вы беспардонна

заяўляеце, што ў Савецкім Саюзе няма свабоды: пакрытыкаваў рабочы начальніка цэха, а той яго ў каршэнь ды за прахадную. Другі раз, што ў нас узнагароды даюць людзям па знаёмству. А ў трэці такое ўрэжае, што аж вушы вянуць — вам здаецца (дзе там здаецца, вы ўпэўнены), што тыя з савецкіх рабочых, што «сядзяць у зале», а не ў прэзідыуме, «ненавідзяць Савецкую ўладу» (!!). І ўсё гэта вы бачыце з свайго цудоўнага далёка, дзе цякуць малочныя рэкі з кісельнымі берагамі. Праўда, часам у вас прарываецца шчырае прызнанне: «Мне цяжка параўноўваць, таму што ў Савецкім Саюзе я даўно не быў». Кожны свой ліст вы глыбокадумна заканчваеце: «...а таму мая парада Партыі і Ураду».

Што ж раіць мудры пан Яканюк?

«Пакуль застанецца старая сістэма, да той пары парадку не будзе».

Нішто сабе, арыгінальная думка, ці ж не праўда? Гэта мы чуюм з «вольнага Захаду» ўжо 50 год. Да гэтага зводзяцца і пражэктны пана Яканюка.

Савецкія рабочыя, чый лёс вас так кранае, не скажыце нам за гэта дзякуй, пан Яканюк, не дзеля таго хадзілі яны паўвека назад на штурм. Зімяга, каб сёння зноў садзіць сабе на шыю эксплуатаатара—капіталіста. Так што ўсе вашы турботы дарэжныя і парады нікому не патрэбныя.

Не насіце вяду ў рэшаце, пан Яканюк: такая праца яшчэ ніколі не аплывалася.

В. МАЦКЕВІЧ.

ПА КЛАДКАХ — З МОВЫ Ў МОВУ

У жывым працэсе развіцця і няспыннага постулу наперад беларускай літаратуры з асаблівай яркавасцю і відавочнасцю праяўляецца плённасць яе культурнага і творчага ўзаемадзеяння як з літаратурамі братніх народаў Савецкага Саюза, так і з лепшымі здабыткамі прагрэсіўных літаратур усяго свету. Гэтыя ўзаемасувязі ў працэсе складанага ўзаемадзеяння розных культур год ад году мацнеюць і паглыбляюцца, вызначаючы тым самым пэўнае месца нашай нацыянальнай літаратуры ў сістэме ўсёй сусветнай літаратуры, наш, як сказаў Янка Купала, «пачасны пасад між народамі». Творы заснавальнікаў сучаснай беларускай літаратуры Янкі Купалы, Якуба Коласа і Максіма Багдановіча даўно ўжо сталі вядомымі па-за

межамі нашай краіны і выходзяць у краінах Еўропы, Амерыкі і Азіі. Буйнейшыя замежныя літаратуразнаўцы і крытыкі, разглядаючы дасягненні сучаснай савецкай літаратуры, усё часцей і часцей спыняюцца на дэтальным разглядзе раманаў і апавесцей такіх беларускіх пісьменнікаў, як Іван Мележ і Янка Брыль, Іван Шамякін і Іван Пташнік, Васіль Быкаў і Янка Скрыган. Высокую ацэнку атрымалі і лепшыя творы нашай сучаснай нацыянальнай паэзіі.

«Любая значная нацыянальная літаратура немагчыма без добрай перакладной літаратуры», — слухна заўважыў буйнейшы з сучасных нямецкіх паэтаў Іганэс Р. Бехер. Гэта заўвага ў поўнай меры адносіцца і да беларускай літаратуры.

Мастацкі пераклад не без падстаў называюць дзейным сродкам міжлітаратурных зносін, а пісьменнікаў-перакладчыкаў — веставымі сувязі ў працэсе творчага ўзаемадзеяння.

**Мы пераносім скарбы з мовы ў мову
Па кладках, што завуцца
Пераклад, —**

так вобразна выказаўся адзін з савецкіх паэтаў аб майстэрстве перадачы ўзораў іншамовнай паэтычнай думкі на канве сваёй роднай мовы. Сказана, сапраўды, трапіна і дакладна. Па іх — чудатворных «кладках і мастаках дружбы» — усё тое лепшае, што ствараецца паэтамі розных краін і народаў, пераходзіць з мовы ў мову, з сэрца ў сэрца, узбагачаючы нацыянальныя літаратуры.

Не ўдаючыся ў глыбіні гісторыі станаўлення і развіцця беларускага мастацкага перакладу, — мы разгледзім толькі паасобныя факты творчых ўзаемасувязей нашай літаратуры за апошнія год-два з тым, каб пераканацца, наколькі гэтыя сувязі шматбаковыя, інтэнсіўныя і плённыя. Яны выпраменьваюцца і разбгаюцца ад зыркага свяціла роднай літаратуры ва ўсе бакі і напрамкі і праз неабсяжныя прасторы і далечы, праз моры і акіяны звязваюць нашу мастацкую літаратуру з усімі кантынентамі.

Сёлета беларускі чытач

упершыню адкрыў для сябе на роднай мове паэму Генры Лангфела «Спеў аб Гаяваце» ў перакладзе з англійскай мовы Аркадзя Куляшова, аднаго з выдатнейшых паэтаў і выпрабаванага майстра беларускага паэтычнага перакладу. «Перакладаючы гэты твор з англійскай мовы на беларускую, — піша А. Куляшоў, — я імкнуўся, у меру сваёй здольнасці, захваць не толькі змест славаў і эпітэтаў, але і яе форму, строга рытм, паўторы, народны каларыт, багацце і дакладнасць вобразаў».

З'яўленне паэмы Г. Лангфела ў нашым першыядным выданні (яна поўнасцю надрукавана ў чэрвеньскім і ліпеньскім нумарах часопіса «Полымя» за 1968 год) выклікала вялікую цікавасць нашых чытачоў і літаратурнай грамадскасці. Дэтальны аналіз і ацэнка натхнёнай працы беларускага паэта-перакладчыка яшчэ чакае сваіх літаратуразнаўцаў і крытыкаў, але ўжо цяпер мы з поўным правам можам сказаць, што пераклад гэты вызначаецца не толькі захаваннем зместу і формы, але і выключна высокай дакладнасцю, часамі здзіўляючай літаратурнай блізкасцю яго да першакрыніцы пры нязменна высокіх мастацкіх вартасцях — багацці мовы, натуральнасці і мілагучнасці вершаванага радка, скульптурнай выразнасці кожнага вобраза, эпітэта і параўнання.

У выніку плённай працы перакладчыка беларускі чытач атрымаў паўнацэнны творчы пераклад непаўторнага арыгінальнага твора — песню аб чалавечнасці, братэрстве і дружбе паміж народамі.

У гэтым жа годзе ў нашых аматараў паэзіі адбылося прыемнае знаёмства (на старонках таго ж часопіса «Полымя») з вялікай падборкай новых вершаў вядомага балгарскага паэта Найдана Вылчава пад назвай «Вечер з Балкан».

Найдан Вылчаў — вядомы ў нас паэт і па ранейшых шматлікіх перакладах яго вершаў, належных беларускаму балгарысту — паэту Нілу Гілевічу. Іх па заслугах ацанілі беларускія аматары паэзіі — і вось іх новае знаёмства з Н. Вылчавым, на гэты раз праз Рыгора Барадуліна, аднаго з найбольш папулярных і самых любімых нашай моладдзю беларускіх паэтаў сярэдняга пакалення. У перакладах Рыгора Барадуліна балгарскі паэт, які сам не мала працаваў у сябе на радзіме над перакладамі сучаснай беларускай паэзіі на балгарскую мову, загаварыў па-беларуску на поўны голас, паэтычна і выразна, з усім багаццем форм і рытмаў, уласцівым сённяшняму стану балгарскай паэзіі. Пасля нядаўна выпушчанай беларускім выдавецтвам анталогіі балгарскай паэзіі «Ад стром Балканскіх» у перакладах Ніла Гілевіча паэтычныя пераклады

Мікола ГАМОЛКА

ЛУСТА ХЛЕБА

АПАВЯДАННЕ

У Маскве была вясна. Архіп Каляда стаў ля агарожы ў Тайніцкім садзе, непдалёк ад Вялікага Крамлёўскага палаца, глядзеў на квецень дрэў.

Хачелася хутчэй ехаць у Оршу, брацца за справу. Трэба было наводзіць парад на чыгунцы, рамантаваць старыя паравозы, вагоны, цыстэрны, каб вывесці іх на пуці.

Архіп Каляда на мінуту запліошчыў вочы і ўбачыў перад сабой высокую прасторную залу, у залатой раме люстра да столі і дашчаную тумбу, абцягнутую кумачом. За ёй — чалавек з вострымі праізілівымі вачыма. Ён гаворыць. У зале — цішыня. Многа тут розных людзей: сівабародых і маладых, цывільных і ваенных. Усе як адзін заварожана глядзяць на сцэну, на прамоўцу.

Як не слухаць гэтага чалавека? Гаворыць жа Ленін, правадыр маладой Савецкай Рэспублікі, той, хто прайшоў праз ссылкі і турмы, хто запаліў добрую мару ў сэрцах людзей, стварыў партыю... За ім пайшлі, у яго паверылі. Быў дым барыкад, была рэвалюцыя, і вось народ узяў уладу ў свае рукі.

Архіпавывеў з задумлення лёгкі штуршок. Ён павярнуўся і ўбачыў Барыса Ступіна, маладога русавалосага хлопца, у шэрай кепцы, зухавата збітай набок. Ён жыў у Шцеры і прыехаў у Маскву на партыйную канферэнцыю, пасланы сваім рабочым калектывам. Тут Архіп і Барыс сустрэліся, разгаварыліся, а потым і пасябравалі.

— Дзядзька Архіп, пайшлі абедаць, — сказаў Барыс. — Дастаў я талон і на вас.

— Пайшлі! — Каляда падхапіў дарожны мяшок, з якім амаль ніколі не разлучаўся, і яны пакроўчылі праз плошчу да белакаменнага трохпавярховага будынка.

Сталовая знаходзілася на першым паверсе. За столікамі сядзелі дэлегаты партыйнай канферэнцыі.

Каляда і Ступін селі за свабодны стол. Сталы былі накрыты, але ніхто не датыкаўся да ежы. У высокіх шклянках стаялі букеты першых веснавых кветак. Дэлегаты час ад часу паглядва-

лі на дзверы, на іх тварах не цяжка было прачытаць нецярплівасць і чаканне.

Раптам пачуліся воплескі. Архіп Каляда павярнуўся і ўбачыў на парозе Леніна. Уладзімір Ільіч незадаволена замахаў рукою:

— Таварышы, навошта вы мне апладзіруеце? Я ж спазніўся...

Ільіча запрасілі сесці за асобны стол. Ён зморшчыўся, паківаў галавой.

— Не, не... І, каб хутчэй скончыць з непрыемнай для яго цырымоніяй, пайшоў да стала, дзе сядзелі Каляда і Ступін, ласкава спытаў:

— Таварышы, можна каля вас?

Ад нечаканасці Архіп разгубіўся, адсунуў крэсла да сцяны, каб даць больш месца Ільічу.

— Нічога, нічога, таварышы, не турбуіцеся! — з яго твару не сыходзіла дружалюбная ўсмешка.

Ля століка замітусіліся афіцыянткі ў белых фартушках. Як і ўсім, Леніну падалі бульбяны суп. Ён узяў лыжку і, перш чым пацаць есці, нетаропка памяшаў у талерцы. Не выпускаючы з рук лыжку, ён раптам зірнуў на Архіпа.

— Таварыш, адкуль вы? І кім будзеце?

— Я з Оршы, таварыш Ленін. Працюю машыністам паравоза, — паважна адказаў Каляда.

— Бачыце, таварыш чыгуначнік, супы ў Маскве рэзенькія. Нядрэнна было б, калі б беларусы падкінулі, скажам, некалькі вагонаў картошкі для маскоўскіх рабочых. Як думаеце? — І вочы Ільіча хітрава папрыжмурыліся. — Выйдзе?

— Выйдзе, таварыш Ленін, — адказаў цвёрда Каляда. — Вось прыеду, што-небудзь прыдумаем. Дапаможам...

— Калі, зразумела, можна. Дарачы, які быў ураджай летась? Добры?

— Бульба ў нас заўсёды родзіць, таварыш Ленін.

— Як, як вы казалі — бульба? Гэта азначае — картошка? — І ён зацікаўлена, з вясёлай усмешкай уставіў-

ся ў мужны, адкрыты твар машыніста.

— Так, таварыш Ленін, картошку ў нас называюць бульбачкай. Яна беларусаў здаўна выручае. Бывае, жыта не ўродзіць, згарыць ці адмогне. Здавалася б, ад голаду не выратуешся, кладзіся ды памірай. Але ж не. Бульба на стала. А з яе што хочаш можна прыгатаваць. У нас нават песня пра бульбу складзена. Праўда, трохі сумная песня.

— Вось які — здзіўліўся Ільіч, — чаму ж сумная? Вы памятаеце яе словы?

— Як не памятаць? Памятаю. Пачынаецца яна так:

Гарні, гарні бульбу з печы
У торбачку ды за плечы,
З бульбы — мука,
З бульбы — каша,

Прападзі ты, доля наша!..

— Так, так, — задумена сказаў Ільіч. — Сапраўды, сумная песня. І, відаць, таму што беларусы, працоўныя людзі, мала бачылі хлеба.

— Так яно і ёсць, таварыш Ленін. Мала бачылі. Паны адбіралі, везлі ў царскую казну ці за граніцу.

— Цяпер справы пойдучы ў вас веселей. Рэвалюцыя нездарма здзейснілі. Цяпер мы ўсе будзем працаваць для сябе... Для сялян і рабочых, для простага люду, а не для паразітычных класаў. У гэтым сэнсе нашай барацьбы.

нашай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Ступін глянуў на Архіпа і падбадзёрваюча міргнуў, маўляў, харошая размова атрымалася, рад за цябе, таварыш пуцявік.

Каляда быў усхваляваны размовай, але рухі яго былі па-ранейшаму паважныя, няспешныя. Ён пасунуў бліжэй да сябе талерку з супам і пацаў есці. Ільіч заправіў сурвэтку за каўнер і таксама прыступіў да абеда. Узяў некалькі лыжак супу, потым глянуў у бок, быццам толькі цяпер заўважыў, што побач, на талерцы, ляжыць яго порцыя хлеба. Ён адклаў лыжку ў бок, узяў хлеб і беражліва разрэзаў нажом надвае. Большы кавалак паклаў перад Архіпам.

Каляда збянтэжыўся.

— Таварыш Ленін, навошта вы гэта? Я не хачу... Мне хопіць і майёй порцыі.

— Бярыце, бярыце, — настойваў Ільіч. — Працоўнаму чалавеку трэба як след паесці. Гэта я ведаю...

Каляда не стаў спрачацца. Ён дастаў з кішэнкі чыстую насоўку, загарнуў хлеб і паклаў у мяшок. Ленін гэта заўважыў і запытальна паглядзеў на чыгуначніка.

— Гасцінец павязу, Дзеця, — растлумачыў Архіп. — Дома раскажу, што з самім Леніным абедаў. Што Ленін дзеліцца з людзьмі сваім хлебам.

— Ну, ну, — нязлосна пагразіў Ільіч пальцам. — Гэта вы дарэмна...

На другі дзень партыйная канферэнцыя скончылася.

Намеснік дырэктара гомельскага завода «Электраапаратура» Ілья Петлах вядомы як інструктар электрамузычных інструментаў.

Апошняя яго работа — мнагагалошы мнагатэмбравы электраарган. Сабраны па арыгінальнай схеме, гэты інструмент мае дзве клавіратуры і ўманціраваную электрагітару. У адрозненне ад многіх іншых канструкцый падобных інструментаў, электраарган Ільі Петлаха дэзавальне атрымліваць розныя адценні тэмбру на абедаўных клавіатурах без папярэдняй настройкі. **НА ЗДЫМКУ: І. ПЕТЛАХ** ля свайго электрааргана.

Фота Ч. МЕЗІНА.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРЫ

На Генеральнай Асамблеі Еўрапейскага Таварыства культуры, якая праходзіла ў Венецыі, з дакладам аб Кастрычніцкай рэвалюцыі, палітыцы савецкай культуры і яе месцы ў развіцці сусветнай культуры нашай эпохі выступіў доктар філасофіі, прафесар Маскоўскага ўніверсітэта Міхаіл Іаўчук. Агенцтва друку Навіны прапануе ўвазе чытачоў фрагменты з гэтага даклада.

Да кастрычніка 1917 года ў Расіі — краіне з 160-мільённым насельніцтвам, у краіне з вялікімі рэвалюцыйнымі і культурнымі традыцыямі, у краіне, якая дала сусветнай культуры Пушкіна і Дагдэўскага, Чайкоўскага і Талстога, Мендзялеева і Паўлава, Горкага і Пляханова, народныя масы, як казаў Ленін, былі непараўнальна больш, чым у любой еўрапейскай краіне, абрабаваны кіруючымі класамі ў сэнсе культуры і адукацыі. Найглыбейшая супярэчнасць існавала тады паміж высокім узроўнем перадавой культуры рускага народа, іншых народаў Расіі і цёмнай, непісьменнасцю, бескультур'ем шырокіх народных мас, асуджаных на гэта царызмам, памешчыцкім і капіталістычным ладам.

Ля вытокаў сацыялістычнай культуры стаяў Ленін. Ён здолеў закласці асновы новай палітыкі культуры і навуцы савецкіх людзей пасля рэвалюцыі ўжываць яе ў розных сферах духоўнага жыцця, таму што сам Ленін быў бліскучым знаўцам сусветнай культуры, цаніцелем яе класічнай спадчыны і творцам новых духоўных каштоўнасцей. Гэтаму спрыялі надзвычай шырокі інтэлектуальны дыяпазон і глыбіня духоўнай творчасці заснавальніка Савецкай дзяржавы, яго глыбокая перакананасць у тым, што народ, вызвалены ад прыгнёту капіталізму, ва ўмовах сацыялістычнага развіцця «здольны стварыць прыгажосць, якая бязмерна пераўзыходзіць усё, аб чым маглі марыць толькі ў мінулым».

Леніна, савецкіх камуністаў не раз несправядліва абвінавачвалі ў тым, быццам яны гвалтоўна разбуралі старую культуру, адкінулі сусветную культурную спадчыну і духоўныя традыцыі.

Гнеўна асудзіўшы нігілістаў ад рэвалюцыі, якія крычалі: «У імя нашага заўтра спалім Рафаэля, разбурым музей, растопчам мастацтва кветкі», Ленін і яго партыя зрабілі ўсё, каб захаваць помнікі культуры, неацэнную культурную спадчыну, і пертварылі шматвяковую культуру ў здабытак народаў, якія будуць сацыялізм.

Пяцьдзесят гадоў — тэрмін вельмі невялікі з пункту гледжання сусветнай гісторыі. Але як змянілася за гэтыя гады культурнае аблічча мільёнаў людзей у Савецкім Саюзе, узнятых рэвалюцыяй, сацыялізмам да вышэйшых сусветнай навукі і культуры.

У нашай краіне ліквідавана былая супрацьлегласць паміж людзьмі разумовай і фізічнай працы. Калі да Кастрычніцкай рэвалюцыі колькасць людзей з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй у Расіі не складала і 300 тысяч чалавек (гэта значыць, менш 2 чалавек на 1000 жыхароў), дык цяпер колькасць людзей, якія маюць вышэйшую і сярэдняю адукацыю, набліжаецца ў нашай краіне да 90 мільёнаў (гэта значыць, больш 350 чалавек на 1000 жыхароў). Многія рабочыя і сяляне маюць сярэдняю і вышэйшую адукацыю і спалучаюць у сваёй дзейнасці функцыі разумовай і фізічнай працы.

Кожны трэці чалавек у нашай краіне дзе-небудзь вучыцца, і праз 10—12 гадоў усё працоўнае насельніцтва ў СССР будзе мець вышэйшую або поўную сярэдняю адукацыю.

Калі больш 50 нацый і народнасцей нашай краіны да рэвалюцыі былі пазбаўлены сваёй пісьменнасці і больш 100 нярусскіх нацыянальнасцей не мелі сваёй нацыянальнай інтэлігенцыі, дык дзякуючы ленінскай палітыцы развіцця нацыянальнай культуры цяпер кожны з савецкіх народаў мае сваіх вучоных, пісьменнікаў, дзеячоў мастацтва і культуры, якія стаяць на ўзроўні сусветнай культуры.

Свет уступіў у апошнюю трэць дваццатага стагоддзя. Што прынясе чалавецтву і яго культуры гэты час, з чым прыйдуць яны да пачатку новага 21 стагоддзя? Гэта пытанне, у прыватнасці праблема перспектывы сусветнай культуры, хваляе ўсіх нас. Іншы раз гэтыя перспектывы ўяўляюцца як змрочныя, беспрасветныя.

Мы не падзяляем такіх песімістычных канцэпцый, у тым ліку і ў галіне «філасофіі культуры», і зусім не лічым развіццё культуры бесперспектыўным, і асуджаным на непазбежную пагібель. Есць сіла, якая можа пераадоладзіць гэтую і ўзяць у свае рукі лёс сусветнай культуры і ўсяго чалавецтва. Гэта сіла — саюз людзей працы і культуры розных нацый, рас і кантынентаў, людзей, якія ствараюць матэрыяльныя і духоўныя каштоўнасці і здольныя знайсці разумны шлях ліквідацыі пагроз, што нависла над чалавецтвам, яго матэрыяльнай, духоўнай цывілізацыяй, над мільёнамі людзей.

Савецкая ідэалогія і палітыка культуры зыходзяць з аптымістычнага погляду, які ідзе ад навукі і матэрыялістычнай філасофіі, згодна з якой чалавецтва ў стане пераўтварыць наш свет у сваіх інтарэсах, дзеля шчасця, свабоды і ўсебаковага культурнага развіцця ўсіх людзей на зямлі. Вялікая адказнасць у майстроў навукі і культуры за тое, каб душы людзей не былі атручаны ядам цынзму, бесперспектыўнасці і адчаю, за тое, каб быў захаваны мір паміж народамі і лепшыя каштоўнасці культуры сталі здабыткам усіх народаў.

Мы, савецкія дзеячы культуры, усведамляем гэту адказнасць і зробім усё, што ў нашых сілах, для трывалага міру і ўзаемаразумення паміж народамі, для далейшага прагрэсу і працвіцання, захавання культурных каштоўнасцей сусветнай культуры ў імя чалавека.

М. ІАЎЧУК.

Р. Барадуліна з балгарскай мовы — дарагі і жаданы падарунак беларускаму чытачу.

Герайчная барацьба в'етнамскага народа супраць разбойніцкай агрэсіі амерыканскага імперыялізму ўжо каторы год прыкоўвае да сябе ўвагу ўсіх міралюбівых сіл свету. Сучасная паэзія В'етнама гарача адкілаецца на трывожныя падзеі як унутры сваёй краіны, так і ва ўсім свеце. Яе грамадзянскі пафас блізка сэрцу і пачуццям савецкага чытача. Для Беларусі — краіны класічнай партызанскай барацьбы — значнай падзеяй у культурным жыцці былі ў гэтым годзе не толькі Дні салідарнасці з барацьбой герайчнага В'етнама, якія праходзілі па ўсёй рэспубліцы, але і выхад з друку ў выдавецтве «Беларусь» анталогічнага зборніка в'етнамскай паэзіі «Апалены лотас».

Велізарную каштоўнасць для культурнай спадчыны нашага народа прадстаўляюць творы пісьменнікаў-беларусаў эпохі сярэднявечжа — сучасніку славаціма беларускага філосафа, першадрукара і асветніка доктара Францішка (Георгія) Скарыны, якія пісалі на лацінскай мове. Такім выдатным творам з'яўляецца паэма «Песня пра зубра» Мікалая Гусоўскага, беларуса па паходжанні, напісаная ў пачатку XVI стагоддзя і выдадзеная ў Кракаве ў 1523 годзе. Гэтая вялікая паэма — адзіны і найбольш ранні высокамастацкі помнік савецкай літаратуры ўсходнеславянскіх народаў эпохі позняга Адраджэння — да гэтага часу не была вядомай у поўных перакладах ні на рускай, ні на беларускай мовах. У гэтым годзе ў нас, у Мінску, паэма «Песня пра зубра» з'явілася ў перакладзе нашых беларускіх перакладчыкаў на рускай мове. Падрыхтаваны таксама і яе паэтычны беларускі пераклад, які неўзабаве з'явіцца на старонках часопіса «Полымя».

Беларусь, якая да Вялікага Кастрычніка была вядома ў свеце, як край, «выкляты богам», за гады Савецкай улады ператварылася ў магутную індустрыяльна-аграрную рэспубліку. Цяпер пра яе ведае ўвесь свет, яе ратнай славай, яе працоўнымі подзвігамі захапляюцца замежныя госці і турысты, і паэты амаль усіх краін

свету прысвячаюць ёй усхваляваныя радкі сваіх вершаў. Аб Беларусі ўзнёсла піша ў сваёй паэме «Галубы на мінскіх праспектах» сучасны японскі паэт Хасэгава Русэй і сусветна вядомы паэт Італіі, лаўрэат Нобелеўскай прэміі Сальватара Квазімода, англійскія паэты Бетсі Парвін і Уолтэр Мэй, аўстраліец Джэфры Датан і сусед наш — вядомы польскі паэт Юльян Пшыбась. Кніга «Табэ, Беларусь», што выходзіць сёлета да 50-годдзя БССР і КПБ асобным падарункавым выданнем, змяшчае больш пяцідзесяці імён паэтаў савецкіх рэспублік і замежных краін.

Раней упамянутая анталогія в'етнамскай паэзіі і анталогія сучаснай балгарскай навелы і апавядання, сучаснай лірыкі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, сучаснай італьянскай навелы і апавядання, сучаснай навелы і апавядання народнай Польшчы — пяць паўнаважкіх вялікіх тамоў толькі анталогічных выданняў па-беларуску і толькі за адзін год — вось імклівы наступ нашага ўзаемадзеяння літаратур. Што могуць перад гэтымі фактамі сказаць так званыя «добразычліўцы» беларускай нацыянальнай культуры з бегурацкіх колаў, якія яшчэ нядаўна ў Мюнхене і Парыжы так слёзна ўздыхалі і аплаквалі «заныпад» і «канчыну» беларускага мастацкага перакладу?

Але ж гэта толькі беглы і далёка не поўны пералік буйнейшых перакладных выданняў у рэспубліцы за яе юбілейны год. Да гэтага пераліку варта было б прыплюсаваць і паўнаважкі IV том са збору твораў Максіма Танка — том паэтычных перакладаў з паэзіі розных народаў нашай краіны і іншаземных літаратур. Дыяпазон творчых інтарэсаў М. Танка як паэта-перакладчыка вельмі шырокі — ад лірыкі Байрана, санетаў і паэм Адама Міцкевіча і Юльюша Слазацкага да своеасаблівай анталогіі з сучасных паэтаў Польшчы, Венгрыі і краін Лацінскай Амерыкі.

У Беларусі мастацкім перакладам, асабліва з блізкіх славянскіх моў, займаліся і займаюцца амаль усе вядомыя пісьменнікі: Аркадзь Куляшоў — з рускай (ён у свой час пераклаў «Яўгенія Анегіна» А. С. Пушкіна, а ў апошнія гады —

лірыку і паэмы М. Ю. Лермантава) і украінскай, а ў гэтым годзе, як ужо гаварылася вышэй, апублікаваў і свой пераклад «Гаяваты» з англійскай мовы, Уладзімір Дубоўка — перакладчык Шэкспіра і Байрана, Янка Брыль — лепшы перакладчык класічнай і сучаснай польскай прозы, паэты Анатоль Вялюгін і Сяргей Дзяргай — перакладчыкі з рускай, украінскай і польскай паэзіі, Юрка Гаўрук — перакладчык паэзіі французскай, англійскай, нямецкай і польскай, Алесь Звонак і Мікола Хведаровіч — з грузінскай, паэт Максім Лужанін — з польскай і іншых славянскіх моў, Ніл Гілевіч — з балгарскай мовы і з моў народаў Югаславіі, Аляксей Зарыцкі — з нямецкай і сербалужыцкай. Спіс гэты можна прадаўжаць і прадаўжаць — сярод членаў Саюза пісьменнікаў Беларусі каля ста паэтаў, і ўсе яны ў той ці іншай меры працуюць і ў галіне мастацкага перакладу. Мы абмяжовымся тым, што назавём некаторыя імёны пісьменнікаў-перакладчыкаў з ліку малодшага пакалення беларускіх літаратараў. Гэта крытык Ванкарэм Нікіфаровіч, які ўжо выдаў некалькі перакладных кніг балгарскай прозы, Анатоль Шаўня — перакладчык з італьянскай мовы, Сямён Дорскі, кандыдат філалагічных навук, у перакладах якога беларускі чытач ужо многа год знаёміцца з творамі сучасных англійскіх, амерыканскіх, індыйскіх, нямецкіх і французскіх пісьменнікаў, малодша паэтэсы Алена Кобец-Філімонава (з новагрэчаскай паэзіі) і Ніна Мацяш — (з нямецкай і французскай паэзіі і прозы) і многія-многія іншыя. Усе яны, пераадольваючы моўныя бар'еры, з поспехам даносяць да беларускага чытача паэтыку і вобразную сістэму літаратуры народаў Захаду і Усходу, працуюць у імя таго, каб наш чытач змог сказаць аб лепшых здабытках сусветнай літаратуры словамі высакароднага Гаяваты:

Кожны дом наш — ваш прытулак,
Сэрцы нашы — дружбы дзверы.

Язэп СЕМАЖОН,
паэт-перакладчык, старшыня секцыі мастацкага перакладу Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Нялёгкі лёс выпаў на долю Фёдора Курдычкі. Юнаком у 1917 годзе ён паспытаў шахцёрскага хлеба: галечка загнала сялянскага хлапца ў руднікі. Кастрычніцкая рэвалюцыя вярнула Фёдора Курдычку ў родную вёску Бяседавічы Хоцімскага раёна, а ўжо зімой 1918 года сяляне-землякі выбралі яго першым сакратаром Бяседавіцкага сельскага Савета. З першых выбараў Фёдар Курдычка — нязменны дэпутат. У 1941 годзе Фёдар Кузьміч з сынамі Іванам і Цімафеем пайшоў на фронт. Куля мінула Фёдора Кузьміча, але ў бітве з фашыстамі загінулі абодва яго сыны. Пасля вайны Ф. Курдычка працуе брыгадзірам у родным калгасе, а пазней кладоўшчыком. На гэтай пасадзе ён знаходзіцца і цяпер.

НА ЗДЫМКУ: Фёдар КУРДЫЧКА з піянерамі Бяседавіцкай школы.
Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

Анатоль КАНАПЕЛЬКА

Нашчадкі і равеснікі

Мы прадаўжаем Рэвалюцыю!
Яе стваральнікі,
равеснікі
Прайшлі віхуры-буры лютыя
З партыйным гімнам —
нашай песняю.
«Паўстань, пракляццем катаваны!» —
Грымела
рэхам
у вяках.
І стары лад,
як апантаны,
Трашчаў
па швах.

І палыхаў
маланак росчырк
Над навальнічнаю зямлёй:
«Гэта ёсць наш апошні
І рашаючы бой!»
Набатам —
словы над планетаю.
Ішлі наперад камуністы,
Вялікай праўдаю асветлены,
Свой сцяг праносілі агністы.
З партыйным гімнам —
нашай песняю —
Прайшлі віхуры-буры лютыя...
Мы прадаўжаем Рэвалюцыю,
Яе нашчадкі і равеснікі!

Спорт МЕКСІКАНСКАЕ САМАЛЁТ ЛЯЦЕЎ ДА БЕЛАГА

ЗОЛАТА — БЕЛАРУСАМ

Алена НОВІКАВА.

12 кастрычніка, паўтарыўшы шлях Хрыстафора Колумба, фінішаваў у Мехіка алімпійскі агонь, які даў старт XIX Алімпійскім гульням. Каля васьмі тысяч спартсменаў з 106 краін прынялі ўдзел у гэтым традыцыйным свяце фізічнай культуры. Людзі розных нацыянальнасцей, людзі ўсіх рас сабраліся ў сталіцы Мексікі, каб памерацца сілай, спрытам, хуткасцю і выносливасцю. І кожную каманду, няхай у ёй сотні спартсменаў ці адзін чалавек, гасцінныя мексіканцы і шматтысячная армія балельшчыкаў сустракалі прывітальнымі апладысмантамі, жадаючы ім поспеху. Але яшчэ больш балельшчыкаў — мільёны людзей ва ўсіх краінах свету, на ўсіх кантынентах — было ў гэтыя дні прыкавана да экрану сваіх тэлевізараў і да радыёпрыёмнікаў.

У XV Алімпійскіх гульнях у Хельсінкі ў 1952 годзе прынялі ўдзел сем беларускіх спартсменаў. Яны не прывезлі адтуль ніводнага медалю. Потым былі Мельбурн, Рым, Токіо... У Мехіка на XIX Алімпійскія гульні паехала рэкордная колькасць прадстаўнікоў з нашай рэспублікі — 15 чалавек.

Хутка праляцелі два тыдні. І прыйшла пара падводзіць вынікі. Не ўсе апраўдалі нашы надзеі, многія маглі выступіць на Алімпіядзе

Віталій ПАРХІМОВІЧ.

куды лепш. Але тым больш радуемся мы поспехам тых, хто ў цяжкіх умовах высакагорнага Мехіка здолеў падняцца на алімпійскі п'едэстал гонару.

Сёння мы віншуем трыццаціпяцігадовага Рамуальда Кліма, афіцэра Савецкай Арміі з Мінска, з сярэбраным медалем. Беларускага кідальніка молата апыраўдзіў толькі рэкардсмен свету венгр Дзьюла Жывоцкі.

Упершыню прыняла ўдзел у такіх спаборніцтвах дзевятнаццацігадовая Ларыса Петрык. Кожны яе выхад на гімнастычны памост з захапленнем сустракалі шматтысячныя мексіканскія балельшчыкі. Прыгажосць, страпасць і дакладнасць у выкананні вядомай «Цыганачкі» кожнага элемента, кожнага практыкавання пакарылі ўсіх. Вынік выступлення віцебскай студэнткі на XIX Алімпійскіх гульнях — два залатыя і адзін бронзавы медаль. Прычым 1 і 2 месцы ў вольных практыкаваннях яна падзяліла з абсалютнай чэмпіёнкай Алімпіяды чэшкай Верай Часлаўскай.

Муж і жонка Герман і Ларыса Бокун — стваральнікі вядомай усяму свету школы беларускага фехтавання. Ужо многа год не праходзіць ні адно першынство свету ці Еўропы, дзе б не была прадстаўлена гэта школа. У Мехіка з 15 беларускіх спартсменаў паехалі 4 фехтавальшчыкі. Яны прынеслі савецкай камандзе 3 залатыя і 2 сярэбраныя медалі. Студэнтка Мінскага педагагічнага інстытута Алена Новікава — два залатыя медалі, аспірант Мінскага педагагічнага інстытута Аляксей Ніканчыкаў і Юрый Смалякоў — сярэбраныя медалі. Інжынер з Мінска Таццяна

Самусенка — залаты медаль.

У Мехіка, у Алімпійскую вёску, прыйшло пісьмо ад вучанцы І «В» класа 10-й мінскай школы Алёнкі Мядзведзь: «Дарагі татачка, мы ўсе жадаем табе толькі перамогі». Бацька яе — вядомы Аляксандр Мядзведзь. Стройны, знешне больш падобны на гімнаста, чым на барца цяжкай вагі, ён ужо многа год не ведае паражэнняў. Чэмпіён XVIII Алімпійскіх гульняў, чатырохразовы чэмпіён свету, студэнт Мінскага радыётэхнічнага інстытута і на гэты раз бліскуча выступіў у вольнай барацьбе. Большасць яго схватак не працягвалася і минуты. Сяпернікі на сустрэчу з ім выхо-

Ларыса ПЕТРЫК.

дзілі загадка асуджанымі на паражэнне, бо роўнага яму пакуль у свеце няма.

Бронзавы медаль у стральбе з дробнакалібернай вінтоўкі заваяваў мінчанін Віталій Пархімовіч. Толькі на 3 ачкі апыраўдзіў яго Б. Клінгер з ФРГ, які заняў першае месца.

Скончылася самая грандыёзная з Алімпіяд. І 067 алімпійскіх медалюў знайшлі сваіх уладальнікаў. Адзінаццаць з іх у прадстаўнікоў нашай рэспублікі: шэсць залатых, тры сярэбраныя і два бронзавыя. Гэта вялікі поспех беларускага спорту!

І. АУСШЧАР.

Світанне 2 ліпеня 1938 года. Гідрасамалёт «МП-1» узняўся над Севастопальскай бухтай і ўзяў курс на поўнач. У складзе экіпажа — тры лётчыцы з трох брацкіх рэспублік — былая батрачка з Днепрапятроўшчыны Паліна Асіпенка, масквічка Марына Раскова і фармоўшчыца з завода «Гомсельмаш» Вера Ламака.

Гідрасамалёт, развітаўшыся з Чорным морам, ляцеў да Белага. Самалёт вялі спрактыкаваныя рукі дзяўчат, абветраных, загаралых. Ляцелі над сушай, дзе не было ніводнага азярца, каб у крайнім выпадку сеці марскому гідраплану. Потым суцэльная воблачнасць, паласа цыклону. Шмат суровых цяжкасцей сустракалася на шляху адважных лётчыц, але самалёт не збаўляў скорасці.

Паліна Асіпенка звярала па карце лінію маршруту, калі да яе звярнулася Вера Ламака, другі пілот і бортмеханік:

— Паліна, Гомель! Мой родны горад!

Гідрасамалёт над Гомелем ляцеў за хмарамі. А Вера быццам бачыла сваіх сябровак-камсамолак з лётчэйкі «Гомсельмаша», бацьку з молатам у руцэ за накавальняй у кузні дэпо. Прыпомнілася ёй, як настойліва дабівалася здзяйснення заповітнай мары — лятаць!

Дзяўчына-лётчыца. Для таго часу гэта было неверагодным. Але Вера дабілася свайго, стала курсанткай ваеннага вучылішча, лятала на знішчальніку, разам з Чкалавым удзельнічала ў авіяцыйных першамайскіх парадах.

Непадалёк ад Архангельска на Холмскім возеры «МП-1» зрабіў пасадку. Ад Чорнага да Белага мора адлегласць у 2416 кіламетраў гідрасамалёт праляцеў за 10 гадзін 33 мінуты. Для таго часу гэта быў сусветны рэкорд.

Магчыма, менавіта тады па прыкладу сваёй зямлячкі вырашылі лятаць яшчэ дзве сяброўкі-гамельчанкі Галіна Дакітовіч і Паліна Гельман, якім у гады Вялікай Айчыннай вайны было прысвоена званне Герояў Савецкага Саюза.

Вайна. Лётчык-знішчальнік В. Ламака бязлітасна помсціла фашысцкім захопнікам, была ранена ў паветраным баі, а пасля шпіталя камандавала эскадрылляй лёгкіх бамбардзіроўшчыкаў, вызваляла родную Беларусь. Восем баявых узнагарод у гэтай мужнай жанчыны.

Цяпер Вера Фёдаруна жыве ў Маскве, але часта наведвае родны Гомель, сустракаецца з моладдзю, расказвае аб падзвігах слаўных дачок савецкага народа.

Л. ПЕРСЦІН.

ВЫКАПНЁВАЕ ВІНО

Гэта адбылося ў саўгасе «Барысаўшчына» Гомельскай вобласці. Рабочы М. Краснаселеў капаў катлаван пад фундамент. Раптам лапата ўдарылася аб цвёрды прадмет. Ім аказалася трохлітровая бутэлка празрыстага віна. На ёй надпіс: «Францыя. Бардо. 1812». Пры далейшых раскопках знайшлі больш 60 бу-

тэлек віна 150-гадовай вытрымкі.

Як трапіла старадаўняе бардо ў Беларусь! Відаць, нехта з напалеонаўскіх інтэндантаў, уцякаючы ад рускіх войск, у спешцы закапаў паходны буфет у зямлю. Спадзяюся, відаць, на вяртанне...

М. МАТУКОЎСКИ.

НАРОДНЫЯ ПРЫМАЎКІ

Агно, любві і кашлю не ўтоіш.

Без чаркі не госці, а куцця.

Блін — не клін: жывот не расколе.

Будзеш салодкі — зліжучь, а горкі — заплююць.

Вялікаму мазалю вялікі гонар.

Вясёламу — мора па калені, а сумнаму — лужа па вушы.

Габлюй, габлюй, сынку, бацька сакерай паправіць.

Галава не для таго, каб на ёй шапку насіць.

Дурняў не сеюць, не жнуць, яны самі ўзыходзяць.

Ешце, госцікі, не пакідайце: пасля вас ніхто есці не будзе.

Загаварыўся, што і стагнаць забыўся.

Калі жана — сатана, то яна і чорту падноскі адарве.

Лепш блізкі сусед, чым далёкі родзіч.

Сава не родзіць сакала, а такога, як сама.

У родным лесе і куст родны.

Які Хомка, такая яго і жонка.

Запісаў Л. ЦАРАНКОЎ.

Рамуальд КЛІМ.

МІНСКУ

Есць магія сталіц — жывыя цені,
Забутыя ў скляпеннях камяніц,
Паданнія воблакі і летуценні
Былых стагоддзяў, што ўлягліся ніц.
І павуцінне даўнасці на шыбах,
І скамянеласць гіпсавых маршчын,
І могільнікаў ціш.

А ты — як выбух:
Узор сабе і сам сабе пачын.
Ты, расшпіліўшы ветразь гімнасцёркі,
Лясоў зялёных зняўшы патранташ,
Урочышчы адсунуў за пагоркі,
Дзе што ні крок — акол альбо бліндаж.

Не старац хліпкі, не хвалько-гарэза,
Ты ўзводзіў сцены з дыму і агню,
І колеру астыўшага жалеза
Страі дамоў, што мкнуць у вышыню.
Свабода — вось твая ўзнагарода,
Якой усцешан будзеш на вякі.
І плошчы падарыў ты для народа,
І вуліц партызанскія клінікі.
Малатабойца спрыт і ювеліра
Адчуеш у любой з узнёслых сцен,
І ў кожным камені іграе ліра
Замест рыдання колішніх сірэн.
Сцяпан ГАУРУСЕУ.

З кожным днём мяняюцца ўскраіны Мінска. Яшчэ зусім нядаўна паабпал Ракаўскай шашы шумеў густы лес, а зараз тут узняўся новы мікраараён.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92 6-18-88, 3-15-15.